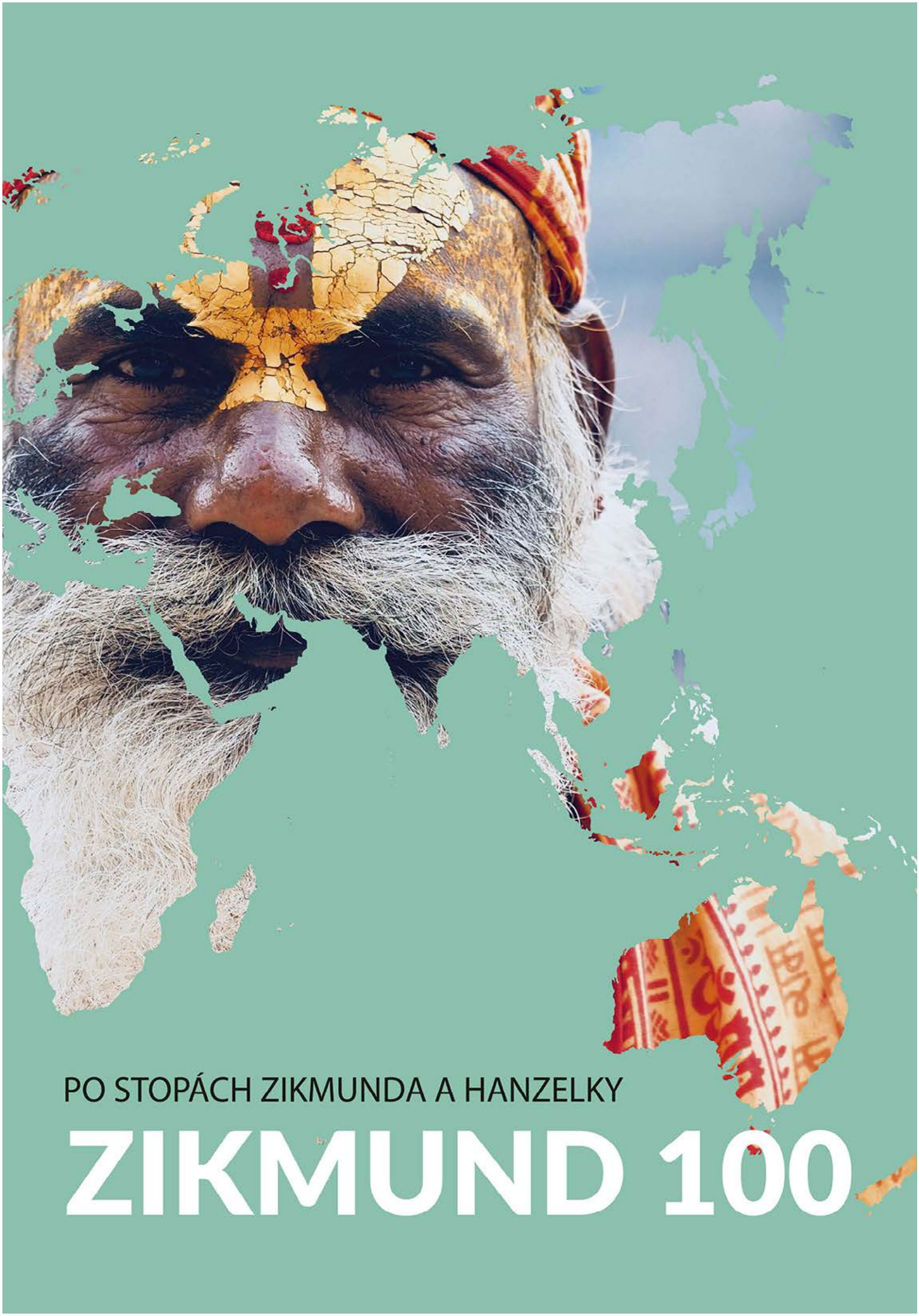

PO STOPÁCH ZIKMUNDA A HANZELKY

ZIKMUND 100

Zikmund 100

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Tomáš Vaňourek, Lukáš Socha
Zikmund 100 – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ZIKMUND 100

PO STOPÁCH ZIKMUNDA A HANZELKY

CPress

Brno 2019

ZIKMUND 100

PO STOPÁCH ZIKMUNDA A HANZELKY

Tomáš Vaňourek & Lukáš Socha

CPRESS

talk less

Poděkování za spolupráci patří všem, kteří projekt Zikmund100 podporovali, protože bez nich by byla naše práce nemožná: Městu Plzeň, Muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně, velvyslanectvím České republiky v Kazachstánu, Indii, Japonsku, Libanonu, Srí Lance, Nepálu, Turecku, Thajsku, Indonésii, Izraeli, a především jejich zaměstnancům. Těm patří poděkování za to, jak mile nás přijali a jak ochotně nám nabízeli pomoc při putování pro nás neznámými a pro ně dobře známými zeměmi.
Nesmíme zapomenout na společnost Love Trouble, která nás podpořila a vytvořila nám zázemí v Česku, stejně jako společnost Bodhi.style, která si projekt vzala pod svoji správu.
Po celý rok 2018 s námi komunikovali naši mediální partneři: Česká televize, Prima TV, Zak TV, Český rozhlas a časopis National Geographic.
Za technické vybavení děkujeme společnosti Olympus, která nám poskytla skvělé kamery.
Za tisk snímků děkujeme společnosti Copy General.
A velký díky patří též Kulturnímu centru Papírna Plzeň, které pro náš projekt připravilo jedinečné zázemí.
Děkujeme, protože bez Vás by to nešlo.

OBSAH

11 ÚVODEM
13 CESTA ZAČÍNÁ
15 PRVNÍ JE ISTANBUL
15 MALÉ MĚSTSKÉ DRAMA
16 SMĚR ANKARA
17 V METROPOLI ZEMĚ PŮLMĚSÍCE
18 ISTANBUL 2.0
19 STARÉ MĚSTO OTOMANŮ
20 DEN JAK ZMALOVANÝ
20 ZMĚNA PLÁNU
21 HALIKARNASSOS
21 BÍLÝ SKVOST
22 ÚDOLÍ PTÁKŮ
23 SVĚT BEZ BALONŮ
24 TURECKO
26 ANKARA–DOHÁ –COLOMBO
26 RÁJ BEZ ANDĚLŮ
27 JEDEME NA VELRYBY
27 RETRO A MODERNA
27 NEHODA
28 MÍSTA, KTERÁ NEBYLA
28 MĚSTO O NIČEM
29 EXTÁZE NA SVATÝCH MÍSTECH
30 SRÍ LANKA RAILWAYS
31 MĚSTO ZUBU
31 GALLE ROAD
32 SRÍ LANKA PROČ TAM NEMAJÍ SLONA?
34 DLOUHÁ CESTA
35 MYANMAR
37 PŘESTUPNÍ BOD MANDALAY
38 JEZERO INLE
40 ŽIVOT NA JEZEŘE
41 NAD I POD VODOU
42 VŠECHNO JE JINAK
44 REPUBLIKA MYANMAR
46 PŘES SMETIŠTĚ NA VRCHOL SVĚTA
48 JE NÁS VÍC
49 VÍC CHRÁMŮ NEŽ DOMŮ
52 ZE SNŮ KE SMRTI
52 PO SCHODECH SMRTI A ŽIVOTA
54 Z ASSI GHÁTU PŘES GHÁTY
56 GANGA, POSVÁTNÁ, ŽIVOT BEROUCÍ A ŽIVOT DÁVAJÍCÍ BOHYNĚ
59 ZA BÍLÝM DIVEM SVĚTA
59 LÁSKA AŽ ZA HROB
60 INDIE
62 CESTOU DO DILLÍ
63 STARÁ A NOVÁ VÝHEŇ
64 LETEM INDO-SVĚTEM
64 HORSKÉ CESTY
68 ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA
70 LOUČENÍ
71 CESTA OD JEZERA DO MĚSTA
72 JE-LI KDE NA SVĚTĚ RÁJ?
74 PŘES PEKLO DO RÁJE ANEB NECHÁME TO NA INDY
75 REGENERUJEME
76 BANGKOK MĚSTO ANDĚLŮ, ZÁBAVY A VSTUPNÍ BRÁNA ASIE
77 KANÁLY, VARANI,RYBY A KLÁŠTER
78 OSTROV ŽLUTÝCH PÍSKŮ A ČERSTVÝCH RYB
79 LETÍME DO HNÍZDA
80 Z NEBE PRŠÍ HADI
81 CESTOU DOKOLA KOLEM OSTROVA
84 PŘES OSTROV TURISTŮ DO SRDCE MALAJSIE
84 KDESI NA VĚŽÍCH
85 JEDEME NA ROVNÍK
86 PRVNÍ KROKY V INDONÉSII
87 DE BOER
88 DVEŘE DO KOPCE
90 ZA DOMORODCI
91 VESNICE V HORÁCH
94 DRTIVÉ VÍTĚZSTVÍ
96 KMENOVÁ ARCHITEKTURA
98 ZE DVOU JE JEDEN
99 MOUDRÉ STÁŘÍ
101 PO STOPÁCH BATAKŮ
103 MEZI LIDMI KMENE KARO
106 OPĚT V MEDANU A HNED ZASE DÁL
107 PRVNÍ KROKY V INDONÉSII
109 HOTEL INDONESIA
112 ŽENITBA
113 CESTOU DO CHRÁMU
114 ÚSVIT BOHŮ
115 DO SOUMRAKU
117 POD SOPKOU
118 SINGAPUR
119 MĚSTO BEZ PŘÍBĚHU
121 ZPĚT NA ČERVENOBÍLÉ
122 KANCELÁŘSKÁ KRYSA
122 GBK STADION
124 PŘELET, PŘÍLET, ODLET
125 RAKETOU PO BALI
130 OD TMY DO TMY PŘES RÝŽOVÉ TERASY
130 ZA VYCHÁZEJÍCÍM SLUNCEM
131 ŠIBUJA
132 DEN PŘÍPRAV
133 ONLINE Z TOKIA
134 TOKIO
135 NAGANO MÍSTO NAGASAKI
136 NA MÍSTĚ TRIUMFU
137 SVĚTLO NADĚJE
139 CESTOU DO HIROŠIMY SE STAVÍME V ONOMIČI
140 PIETA
144 Z HIROŠIMY DO NAGASAKI
145 V ÚBORU SAMURAJE
145 NAGASAKI – SLZY NEBE

147 NA JIH
148 POHLED K DOMOVU
148 POHŘBENI ZA ŽIVA
150 NA OSTROVĚ ŠIKOKU
150 ZAHRADY RÁJE
152 NA KOLEJÍCH DO HOR
153 V HORÁCH
155 KARAMON
157 NA SEVER
158 HOKKAIDO Z DÁLKY
159 V POHYBU
160 PRVNÍ POHLED DO RUSKA
161 JSME VÁŽNĚ DOBŘÍ
162 NEPOZNANÉ
163 S NAŠINCEM
164 JEZEREM K MEDVĚDŮM
166 VELBLOUD
167 STOPAŘI Z VÝCHODU NA ZÁPAD
170 KORJACI
172 STUDENT SOCIALISMU
174 JACHTA
174 U LENINA
175 ŠEDÁ MĚSTA
176 HLAVNÍ MĚSTO SIBIŘE
176 DIVOKÁ ZEMĚ
177 SIBIŘSKÉ BAROKO
178 NĚŽNÁ I PRORADNÁ
180 BÍLÉ NEKONEČNO
180 SMĚR MOSKVA
181 POPRVÉ V MOSKVĚ
183 JAK JSEM SI NAKONEC VYPRAL
184 PO SMĚRU VÁLKY
185 KÓTA 102
186 TRANS-SIBERIA
186 V METROPOLI KAZACHSTÁNU
187 CELINOGRAD
188 NIC, NIC A NIC
189 OSLAVA S VLASTNÍMI
190 Z KAZACHSTÁNU DO KAZACHSTÁNU
191 HLAVNÍM MĚSTEM JIHU
192 NAD ALMATOU
193 JEZERO NO. 6
193 KOK ZHAILAU
194 ZPÍVAJÍCÍ DUNA
195 DUHOVÉ HORY
196 VES NA HRANICÍCH
198 JEZERA PODLE ČÍSEL
200 HŘBITOV STROMŮ
201 V POHRANIČÍ
202 MARŠRUTKOU
203 V REALITĚ KYRGYZSTÁNU
203 ENIREST
206 SEDM BÝKŮ A LÁZNĚ
208 TOTAL OFFROAD
210 SEVEREM
211 LETECKÝ DEN
212 LIBANON, DEN DRUHÝ
214 V PODZEMÍ
215 MAJESTÁT STARÉHO ŘÍMA
217 MĚSTO V HORÁCH
218 PERLOU STŘEDNÍHO VÝCHODU
220 STŘET S ARMÁDOU
220 BANKET
222 NA VRCHOL LIBANONU
225 HOLUBÍ SKÁLY
226 BEJRÚTSKÉ PO100VIČKY
230 DO JORDÁNSKA
231 JIŽNÍ CÍP
232 V ÚDOLÍ PÍSKU
234 CHRÁMY VE SKÁLE
236 MALÁ A NOČNÍ PETRA
239 UMÍRAJÍCÍ MRTVÉ MOŘE
240 NEJHLUBŠÍM BAHNEM
241 DŽARAŠ – ŘÍMSKÝ SKVOST
241 ZPÁTKY V LIBANONU
242 VOYAGE NO. 2
243 V ZÁŘI REFLEKTORŮ
243 OBDOBÍ DEŠŤŮ
244 Z NIČEHO BIČ
245 Z VÍDNĚ DO PEŠTI
245 ZPÁTKY V EVROPĚ
247 BUDÍN S PEŠTÍ
248 DO METROPOLE MODERNÍCH DĚJIN
248 SMUTNÉ MĚSTO
250 ŠEDIVÉ DĚJINY SRBSKA
252 NA MÍSTO DÁVNÝCH REKREACÍ
253 DĚJINAMI DĚJIN
256 MRZNU NA SVATÉM MÍSTĚ
257 PŘES MAKEDONII DO KOSOVA
258 MEZI BILLEM A HILLARY
260 PŘES NEEXISTUJÍCÍ HRANICI
261 DEŠTIVÁ NOC
262 BALKÁNEM ČERNÝM KOLEM BÍLÝCH SKAL
264 NA SKLENIČKU
265 U CÍLE
266 VÍDEŇ TECHNOKRATICKÁ
266 KONEC!

ÚVODEM

Tato kniha vznikla na základě deníků, které jsme pravidelně zapisovali na cestě dlouhé 262 dní, která vedla přes Evropu a Asii ve stopách ikonických cestovatelů Jiřího Hanzelky a Miroslava Zikmunda. Jejich příběh nás inspiroval, abychom se pokusili o to, o co se nikdo jiný za 60 roků nepokusil – abychom souvisle projeli 32 zemí euroasijského kontinentu, zmapovali jejich různorodost a pokusili se poodhalit dosud nepoznané. Velkou motivací nám byl fakt, že knižní popis druhé cesty kolem světa Hanzelky a Zikmunda nebyl nikdy dokončený. Projekt Zikmud100 si od začátku kladl velké cíle: Dokončit knižní i filmovou podobu této cesty a ukázat, že je stále co objevovat a poznávat.

Asie je asi nejrozmanitějším kontinentem světa a neméně pestrá je i její historie. Nikdy nekončící války na Blízkém východě nám komplikovaly přechod z Malé Asie, klidná a mírumilovná Srí Lanka nás uchvacovala svou krásou a pohodou a Barma – dnes Myanmar – nás okouzlila svou prostotou a jedinečností. Indie – ta se nám ukázala v tom nejhorším i nejkrásnějším možném světle. Majestátnost Tádž Mahalu a hned vedle chudobné slumy, žebrající malomocní ve Váránasí a nekonečné zástupy poutníků, kteří v padesátistupňovém vedru smývali svoje hříchy v Ganze. Doputovali jsme do Kašmíru a usídlili se na jezeře Dal, obklopeném cimbuřím samotného Himálaje. Pár dní klidu a zpracovávání materiálů nám dodalo energii a my jsme mohli pokračovat na východ přes Thajsko do Indonésie. Tam jsme putovali severní Sumatrou, hledali kanibalské kmeny na ostrovech Samosir a Nias a objevovali jsme tradice tajemných Karo-Bataků. Na Jávě nás uchvacovaly majestáty Boroboduru a Prambananu či krásy bran Ratu Boko. Na několik dní jsme se usídlili v nejlidnatějším městě světa v Jakartě. Ostrov Bali nám odkryl i svoji utajenou tvář a podařilo se nám odhalit tajemství nemrtvých mrtvých. Navštívili jsme několik slavnostních obřadů v hinduistických chrámech a poprvé v životě jsme slyšeli magické hrdelní tóny, které doprovázejí tanec kecak. Z divoké Indonésie bez pravidel jsme zamířili do striktního a na pravidlech postaveného Japonska, po kterém jsme najezdili bezmála 5 000 kilometrů. Z ostrova Honšú pak naše cesta pokračovala přes Vladivostok na Kamčatku. Země ledu a ohně nás uchvátila. Divoká a nespoutaná a přesně taková, jakou by si ji každý přál poznat. Kamčatka se pro nás stala nejvýchodnějším bodem expedice. Odtud pak jsme tři měsíce jeli na západ, domů. Rozlehlá a nádherná Sibiř nás přesvědčila o tom, že předsudky neplatí a ukázala nám, jak krásné Rusko je. Moskva se stala naší zastávkou na pár dnů, stanuli jsme na Rudém náměstí a pak už nás čekal Volgograd – místo nejkrvavějších bojů moderních dějin. Rusko jsme opustili, ale stále jsme se pohybovali po území, které v dobách expedice Hanzelky a Zikmunda tvořil Sovětský svaz. Plných 63 hodin jsme cestovali vlakem do kazašské Astany. Poprvé jsme viděli krásu pohoří Ťan-šan, pokračovali jsme kolem jezera Issyk-Kul, v Karakolu jsme narazili na pravou pohostinnost kyrgyzského lidu a s nadšením jsme se přesouvali na obávaný Blízký východ. Libanon nás ohromil, Jordánsko zase překvapilo, když jsme mokli v poušti, ale Sýrie nás na svoje území nepustila. Poslední etapou se stal Balkánský poloostrov a poslední fotografii jsme pořídili ve Vídni. Před Vánocemi jsme se pak setkali s rodinami a přáteli zpátky v Česku.

Všechny skutečnosti, které najdete v knize, vycházejí z našeho pozorování a ze studia cestopisů Hanzelky a Zikmunda. Některé situace jsou popsané ve své syrové podobě, jiné pasáže jsou výsledkem našich úvah a zamyšlení. Kniha je naším osobním pohledem, žádná fakta jsme nepřekrucovali ani nemanipulovali. Naším cílem bylo ukázat svět, jaký byl, jaký je a jaký možná za pár let bude, vše prostřednictvím cesty, která spojuje příběh pana ing. Jiřího Hanzelky, pana ing. Miroslava Zikmunda, ing. Tomáše Vaňourka a Lukáše Sochy.

CESTA ZAČÍNÁ

Plzeň–Praha–Istanbul

Ráno v sedm máme sraz na Americké. Balíme poslední oblečení a redukujeme vybavení. Další zastávkou je Alza. Lukáš dolaďuje poslední nastavení iPhonů a Macu… toho jediného, který máme a na kterém stojí všechny naše úspěchy. Odvážíme auto, vyzvedává nás můj bývalý asistent, dnes nástupce, a jedeme směr Praha – sklad CK Adventura. Focení a rozhovory s managementem cestovky a už nasedáme do Tatrabusu – žlutého monstra z Kopřivnice narozeného v roce 1991. Dnes vozí turisty po Islandu. Šestnáctilitrový motor o síle 400 koní nás přiváží na letiště, kde se s námi loučí mohutným troubením.

Za pár minut už budeme jen my dva. Dva kluci, kteří si pořád ještě neuvědomují, do čeho se pustili, a stojí teď s batohy na zádech před letištěm, ještě chvíli je s námi manažerka, kameraman s posledními radami, které nevnímáme, a kameramanka s permanentně zapnutou kamerou, která na nás míří objektivem. Rozhovory se stáčejí k nemocem a zraněním, které kdo kdy zažil na cestách. Lepší úvod putování kolem světa nemůže být. Loučíme se a nastupujeme do letadla. Ještě před tím nám ovšem bdělá ostraha zabavila repelent, který Lukášovi zůstal v batohu. Kupodivu vývrtka, která tam byla taky, prošla. Takže vyrážíme na cestu kolem světa s vývrtkou, ale bez repelentu. Poselství jsme, myslím, pochopili jasně.
A pak už letíme.

▾ *Lukáš Socha (vlevo) a Tomáš Vaňourek*

PRVNÍ JE ISTANBUL

Istanbul

Pár fotek Istanbulu z okna letadla a je tu přistání. Jedeme se ubytovat, a hned natáčíme první videodeník. Každý z nás má tři minuty. Zjišťujeme, že nám odešel Mac. Jediný, který máme. Baterka je pryč...

Druhý den se budíme po dvanácti hodinách spánku. Lukáš hned sahá po Macu a zkouší baterku – nic. Rychlá sprcha a jdeme do města vyměnit peníze.

Cestou uděláme pár fotek a oba cítíme, jak z nás začíná opadávat stres a únava. Sice mě trápí angína, ale nemám v plánu se tomu bacilovi vzdát, když už jsme to dotáhli tak daleko. Po chvíli chůze sluncem zalitou čtvrtí Tuzla přicházíme do nákupního centra. U vstupu musíte projít bezpečnostní rentgenovou kontrolou. Ve Western Union zvládnou i výměnu českých korun za liry. S penězi v kapse máme hned lepší pocit.

V hotelu si sedáme na terasu s výhledem na moře a Lukáš poprvé zkouší dron. První fotky vypadají skvěle, jen bohužel musíme let předčasně ukončit, protože racek je tvor teritoriální. Zformoval si hejno, které začíná na dron útočit.

Do Ankary letíme až za dva dny, tak jsme zvědaví, čím nás Istanbul překvapí ráno. Zatím nám předvedl, že z krásného letního počasí dokáže během půlhodiny přejít do větrného podzimu a ochladit se o deset stupňů.

Konečně nás cesta začíná oba bavit a starosti necháváme pomalu za sebou.

MALÉ MĚSTSKÉ DRAMA

Istanbul

Ráno balíme dron, fotoaparáty a stativ a jdeme směrem k přístavu. Pozorujeme monumentální jeřáby a zvedací zařízení; doky, ve kterých se vyrábějí, rekonstruují a likvidují lodě. Po chvíli nacházíme cestu vedoucí mezi továrními areály až k moři a k plovoucím pontonům. Míjíme rozebrané a nepoužívané motory remorkérů a ubikace dělníků. Špína, šmír a saze na pracovním oblečení přesně ukazují, čím se tihle kluci živí. Svářečky, autogeny, rezavý prach, a ještě mnohem víc je cítit ve vzduchu. Vzduch – to nám vnukne plán: dron. Jdeme na parkoviště, kde nacházíme malé místo mezi kamiony a auty. Víme, že jsme v letové zóně kolem letiště Sabiha SAW, ale musíme to zkusit. Objevuje se nějaký muž a lámanou angličtinou se ptá, odkud jsme a co děláme a ukazuje při tom na foťáky a dron. Odpověď, že jsme z National Geographic ho šokuje. Ptáme se, jestli můžeme používat dron.

„Yes, why not?“

Tak jdeme na to, krátký let, záběry jsou fajn a balíme to – zase racci. Ty bestie nejdřív zjistí vetřelce na svém území, začnou se shlukovat a potom, když jsou ve skupině, zaútočí. Bohužel jakákoliv kolize dronu s ptákem by skončila poškozenou vrtulí, a to znamená ztrátu stability a pád stroje.

Jdeme směrem do centra čtvrti Tuzla. Malé krámky a čajovny. Fotíme skupinku asi osmiletých kluků. Pak se přesouváme směrem k hotelu, ale cesta vede přes místní sídliště. Začínáme na sobě ze všech stran cítit pohledy. Všude v oknech jsou lidi. Zavřená okna, koukají na nás přes sklo s neproniknutelným výrazem ve tvářích – trochu z toho mrazí. Ještě malá zastávka na kebab a krátký rozhovor s majitelkou, která je původem Uzbečka, žila a pracovala v Moskvě a teď již několik let bydlí v Istanbulu.

Před hotelem vidíme policejní auta s majáky, nejspíš autonehoda. Nevěnujeme tomu žádnou zvláštní pozornost. Najednou v krátkém sledu za sebou čtyři výstřely. Policie pálí směrem k nám po ujíždějícím autě. Chvilku jen zíráme a ani nedýcháme. Tři policejní auta vyrážejí za bílým seatem. Z okénka na nás řvou, chtějí vědět, kudy ujížděl. Pohybem ruky ukazujeme směr. O kus dál stojí žena a tiskne si na hruď asi sedmiletou holčičku. Jejich prázdný výraz mluví za vše. Nechceme vědět, co se stalo, tenhle příběh nám nepatří.

Teď máme pocit, že naše cesta opravdu začala.

Jdeme do hotelu a večer pak do města na večeři a derby Premier League Manchester City vs Manchester United. Možná přijdeme na jiné myšlenky.

Snad...

◂ *Galatská věž*

SMĚR ANKARA

V 5.15 zvoní budík a nás čeká další přesun. Tentokráte z Istanbulu do Ankary. Poprvé zkoušíme Uber. Po patnácti minutách přijíždí řidič a v 6.17 odjíždíme na letiště. Tam se hned řadíme do fronty na vstup do terminálu – vše komplikují všudypřítomné kontroly a rentgeny. Jen tak se koukáme kolem a tu si všimneme asi osmnáctiletého kluka v uniformě, který sedí na betonovém zátarasu mezi stovkami lidí a kamarádovi ukazuje svoji nafasovanou MP-5 – americkou obrannou pušku s kalibrem 9 mm, se zastavovacím efektem, který porazí dospělou srnu. Natahuje závěr a ukazuje kámošovi, jak funguje. Tenhle pohled člověka probere, když víte, co taková hračka umí a taky víte, co se může stát.

Po krátkém letu dosedáme v Ankaře. Přesouváme se autobusem do centra a sledujeme nedělní život turecké metropole.

V METROPOLI ZEMĚ PŮLMĚSÍCE

Ankara

První zastávkou je nádherná mešita Koca Tepe Cami. Fotíme ji ze všech stran, ale láká nás dron. Vyrážím najít policistu, což se mi vzápětí daří. Muž zákona ovšem zaujal postoj hrdiny hned, jak mě spatřil, a když jsem k němu došel, lámaně pronesl: „No engliš“. Takže další kolečko kolem mešity a další policista. Po pár větách zjišťuji, že nemá tušení, o čem mluvíme, a tak zastavuje náhodného kolemjdoucího. Výsledek: „Oukej, ale potřebujete permit“. Běžím na policejní stanici, tam asi pět důstojníků. Ptám na permit a z jejich pohledů je jasné, že by to asi šlo, permit je ovšem neoficiální a peníze tak nějak omylem zůstanou někomu v kapse. Jenže nikdo se nechce kompromitovat před kolegy. Takže neletíme.

Dalším cílem je památník Kemala Atatürka. Dvě hodiny hledání a jsme tady. Bohužel počasí a světlo nám nepřeje, ale na zkoušku je to dobré. Pak už zpátky do hotelu. Bohužel angína mi nedovolí spát a po krátkém pocitu vítězství mi zase ukazuje jak silná a zákeřná mrcha umí být.

Ráno nás čeká schůzka na velvyslanectví. Ambasáda ČR je hned vedle slovenské, původně to byl jeden komplex – ambasáda a rezidence. Dnes jsou rozděleny plotem a politikou. Dřevěné parkety a vysoké stropy v rakousko-uherském duchu nám dávají pocit domova. Pan Kafka, Mr. Ambassador, jak mu všichni říkají, hned po snídani vyndavá knihu ZaH a ukazuje nám, kde hledat příslušná místa k focení. Jako bychom objevili poklad. Zve k nám ještě svého asistenta Mr. Aliho. Tenhle chlapík zná snad úplně všechno. Podle šedesát let staré fotky nám dokáže vysvětlit, kde danou lokalitu najdeme, jak se tam dostaneme, jak ji nejlíp fotit a co nás tam čeká. Máme vyhráno.

Z ambasády jdeme rovnou na Atatürk bulvár. Asi čtvrt kilometru nad rezidencí je první místo k focení. Pořizujeme snímek a sedáme na autobus. Vyrážíme na Ulus, kde je další lokalita. Dvě fotky za dvě hodiny – to je čas snů. A když nám ještě náhodný kolemjdoucí, který se s námi chce vyfotit, řekne, že další místo je padesát metrů odsud, rekordní čas se vylepšuje.

V mauzoleu Anitkabir je pohřbený Kemal Atatürk. Sympatický člen ochranky, který dělal sedm let v istanbulských lázních a pak se dal do armády, se mě ptá, jestli jsem viděl střídání stráží. Neviděl, vůbec jsem nedoufal, že by se mi povedlo nafotit znovu pochodujícího vojáka čestné stráže nad Ankarou, jak vykopává nohu ve slavnostním pochodu. Snažím se najít místo, odkud byla fotka snímaná, ale po konzultaci s ochrankou zjišťuji, že má snaha je marná. Jednak byl komplex před dvaceti lety přestavěn a také stráže dnes stojí jinde. Stejně ale střídání stráží fotografuji. Nesetkává se to úplně s nadšením, ale podařilo se!

◂ *Mauzoleum Kemala Atatürka*

ISTANBUL 2.0

Po příletu nasedáme do autobusu a jedeme směr Taksim. Historické, novodobé i turistické centrum Istanbulu. Taxi na 10 minut stojí jako taxi na 35 minut kdekoliv jinde v Turecku. Jasně, taxikáři jsou tu jako v Praze, musíme si začít dávat pozor. Necháváme to plavat, těšíme se na klidné ubytování. Levné, čisté a v batůžkářské čtvrti. Tohle máme rádi. Mísí se tady kultury, mluví se anglicky a každý si tady najde to své.

STARÉ MĚSTO OTOMANŮ

Istanbul

Z našeho malebného a skromného pokoje o velikosti 13 m² vyrážíme na Piere Lotti. Piere Lotti je hřbitov a kavárna s vyhlídkou zároveň. Koneckonců Turek umí do mešity vestavět supermarket, jdeš se pomodlit, tak to vem i s nákupem, je to efektivní a proč ne? Tady si jdeš zatruchlit a pro zlepšení nálady si dáš otomanskou kávu, anebo když chceš truchlit kvalitně a energicky, dáš si před výkonem kávu tureckou a můžeš být vzorem všem truchlícím okolo. V našem případě trhovec vstával později a zvládli jsme to bez kávy, jediným vzrušením byl trhovec padající ze stoličky při montáži reklamního baneru. Bylo to jako kdyby spadl pytel želé na historickou dlažbu. Ale trhovec s úsměvem skryl bolest a navždy zůstane zapsán v našich vzpomínkách jako tvrdý potomek sultánského národa. I když se nejspíš dvacet minut kroutil ve svém marketu a skuhral.

Najít správnou kompozici na hřbitově, kde byly náhrobní kameny již před šedesáti lety vyviklané, je dost obtížné. Když se nám to konečně podaří, celý obraz zakrývají nově vysázené stromy. Pro jistotu jsem oběhl celý hřbitov ještě jednou, abych s klidným svědomím přijal fakt, že jsme udělali vše, abychom fotku pořídili správně.

Bereme foťáky a jdeme na další fotky. Galata Tower – Galatská věž. Věž je dominantou centra starého Istanbulu – čtvrti Taksim. Je to skvost na svahu nad Bosporem a Zlatým rohem. Pár fotek před vstupem do věže a pak fronta k pokladně. Je nutné projít detektorem kovů, a ještě přes hlídku. Na věži to šlo rychle. Hledat kompozici starých fotek na místě předem určeném je sranda.

Pokračujeme směr Galatský most. Fotky z kompozic v knížce jsme našli poměrně lehce, a tak pokračujeme do Asie na Grand Bazaar. Máme tajné informace o tom, jak se dostat na střechu bazaru a spatřit jedinečný pohled na Istanbul. Prolézáme temné uličky kovotepců a šperkařů, kteří zásobují obchůdky a trhovce na bazaru. Tohle místo má kouzlo. Při hledání výstupu na střechu, ale zjišťujeme, že bazar je v rekonstrukci a zároveň, že tady nově vybudovali art café. Z kouzelného a tajemného místa nezůstalo kouzelného natožpak tajemného nic. Pár fotek zvenčí, ukázka přípravy kávy, rozhovor s kluky z Kazachstánu, kteří přišli se stejným záměrem jako my, a jdeme zpátky. Cesta přes uličky s obchody je zajímavá, ale zároveň si instinktivně hlídáme vybavení.

◂ *Grand Bazzar v Istanbulu*

DEN JAK ZMALOVANÝ

Istanbul

Cílem našeho posledního dne v Istanbulu je Basilica Cistern – stará zásobárna vody vybudovaná v šestém století. Vstupujeme dolů – nádherná stavba, uzavřený 140 m dlouhý a 70 m široký prostor. Je tu skvělá ozvěna, což naplňuje nadšením školní výpravy. Jejich pištění a halekání je nepřeslechnutelné. Bolí mě v krku a mám pocit, že nesnáším celý svět.

A pak, ukázalo se, že pozice, kterou jsem včera hledal bezmála dvě hodiny, je v polovině Galatského mostu, na stejném místě jako jsme fotili včera, jen se pan Zikmund nebo Hanzelka s foťákem otočili na druhou stranu, a do popisku napsali „pod Galatskou věží“. Bohužel pod Galatskou věží leží celý Istanbul.

ZMĚNA PLÁNU

Po telefonátu s paní velvyslankyní Froňkovou je jasné, že budeme muset plány přehodnotit. Libanon pro tuto chvíli padá, válka v sousední Sýrii z něj činí příliš riskantní destinaci. Z Turecka se tedy budeme přesunovat rovnou na Srí Lanku. Nejdřív nás ovšem čeká noční let do pobřežního tureckého města Bodrumu.

Ve dvě ráno tam budeme jako na koni. A za dva dny nás čeká další přesun – do Pammukkale, pak do starobylé Konye a nakonec vše završíme návštěvou skalního města Goreme.

HALIKARNASSOS

Bodrum

Na bílé mramorové dlaždice pálí ranní slunce a my se probouzíme s pocitem rekreantů na dovolené. Relaxujeme ve městě, kudy projížděli ZaH a které bylo kdysi sídlem jednoho ze sedmi divů světa – mauzolea v Halikarnassu. Dnes je to město zasvěcené umělcům a turistům.

Fotíme místní antický amfiteátr, krásný výhled na Bodrum a k tomu jednu svatbu. Pak míříme k bývalému mauzoleu. Původně bylo 40 metrů vysoké, dneska je 8 metrů hluboké. Po zemětřesení ve 13. století hrobku rozebrali a z materiálu postavili hrad v přístavu. Jeden ze sedmi divů světa dnes vypadá jako díra v zemi. Mimochodem, slovo Bodrum znamená kobka nebo sklep…

BÍLÝ SKVOST

Pamukkale

Vítá nás prosluněné ráno a jemné poryvy větru. Na letišti nás čeká auto z půjčovny, takže můžeme vyrazit. První zastávkou je Pamukkale – pozůstatek historického města Hierapolis, v době antiky centra vzdělanosti a umění. Pamukkale jsou vyvřelé vápencové struktury na povrchu skal, bílé jako sníh, které vyplavuje voda z horkých skalních pramenů. Dnes je to známá turistická atrakce, kterou hojně navštěvují především Japonci. Hledáme místo, odkud fotili HaZ, což se nám nakonec podaří. Fotku stačíme udělat dřív, než přiběhne stráž.

Pokračujeme směr Konya. Začíná pršet a stmívá se. A navíc Turci jezdí zásadně středem silnice. Do Konye přijíždíme v půl jedné v noci. Máme toho tak akorát dost.

▾ *Vápencové struktury v Pamukkale*

ÚDOLÍ PTÁKŮ

Konya

Je zataženo, prší a je zima. Osm stupňů. Čeká nás ovšem focení, takže musíme ven. Konya je centrem této části Turecka, místní se sem sjíždějí k modlitbám a návštěvám hřbitovů. Za tři čtvrtě hodiny máme hotovo, a vyrážíme na 259kilometrovou cestu směr Goreme s hradem Kirleci. Je to neuvěřitelný úkaz – cosi mezi hradem a přírodním útvarem. Skála je protesaná chodbami, výklenky a nejrůznějšími jeskyněmi. Na vrcholu pak je vyhlídková terasa. Hledáme kompozici podle původní fotografie ZaH, jenže zatažená obloha nám neposkytuje dostatek světla. Takže přichází čas moderních technologií. Aplikace Windy nám sděluje, že mezi 17. a 18. hodinou bude 40 minut bez mraků, kdy celou krajinu zalije slunce. Zní to jako věštění ze skleněné koule, ale fakt to funguje!

V muzeu nacházíme další povědomou kompozici a pak ještě jednu v tzv. Apple Church – fresky, kterými je tato komnata vyzdobená, jsou dnes zrekonstruované, takže vypadají mnohem lépe než na snímcích pánů H a Z.

Lokalitu čtvrtého snímku se nám najít nepodařilo, ale zato jsme objevili místo, ze kterého se nám otevřel nádherný pohled na Goreme, zalité podvečerním sluncem. Teď ještě najít levný hotel a den bude dokonalý.

Jediný hotel pod 1 000 korun je 20 km za Goreme. Cesta k němu je určena pro oslí povoz, nikoliv pro automobil, ale nakonec projedeme. Na terase svítí zelené lampiony, hotel je celý vytesaný ve skále, v recepci kožené sedačky s přehozy z ovčích kůží… Nádhera. Bohužel, rezervovaný pokoj jaksi není. Nakonec to majitel vyřeší tak, že nám nabídne pokoj vlastní. Je taky vytesaný ve skále, stejně jako kuchyně, sprcha i záchod. Pan domácí sice chrápe jako ruský dřevorubec po láhvi vodky, ale jinak to byl super den.

SVĚT BEZ BALONŮ

Goreme

Posledním naším úkolem v Goreme je zachytit horkovzdušné balony, kterak se vznášejí nad městem. Je to zdejší každodenní ranní rituál. Bohužel, s výjimkou dnešního rána. Davy turistů, kteří opustili své postele v nekřesťansky ranní hodinu, už natěšeně stojí na místech s nejlepší vyhlídkou.

Jenomže jaksi marně.

A tak s výjimkou setkání se smečkou toulavých psů, které jsem svým šarmem přiměl k absolutní přítulnosti, se neděje nic.

Čeká nás už jen zběsilá jízda zpátky do Ankary, abychom stihli letadlo a pak se přesuneme do úplně jiného světa.

◂ *Skalní komplex Goreme*

TURECKO

Když v roce 1959 vjeli ZaH do Turecka, nemohli fotit ani natáčet a všude za zády měli policii. V tomto směru byla naše pozice jednodušší. A také v tom, že dnes je mnohem menší jazyková bariéra a slangová angličtina je univerzálním jazykem po celém světě. A jaké tedy byly naše dojmy ze země obráceného půlměsíce?

Istanbul – podle ZaH město krys, špíny a koček. Tak to dnes v žádném případě neplatí. Za šedesát let se z Istanbulu stala metropole, jejíž populace vzrostla z půldruhého milionu na 20 milionů.

Zatímco před šedesáti lety byly podle ZaH v Turecku automobily ozdobené, nablýskané a vzácné, naše zkušenost je naprosto opačná. Konfekční auta bez duše a charakteru. Levné dobylo svět. Co se ovšem skoro nezměnilo, je obrovské množství taxíků. Žluté řeky vidíte všude. A co se také nezměnilo, je způsob řízení. Nejsou pravidla, jezdí se vlevo, přednost se neuznává. Ze tří pruhů Turci běžně udělají šest. Ale ruku na srdce – za 18 dní v Turecku jsme neviděli ani jednu nehodu, ani jedno škrábnutí a ani jedno zranění chodce. Asi to mají v krvi ... umí to.

Zážitků ZaH z ulic lásky se nám nedostalo. Taková místa už nefungují tak jako dříve, tak jako taxi dnes nahrazuje Uber, tak dnes prostitutky zprostředkuje Tinder. Evropský vliv vše změnil.

Hrdost je tu silnější než bída, i s tím musíme s našimi slavnými předchůdci souhlasit. Ulice, které vybízejí k žebrotě, a lidé, kteří jsou evidentně víc, než chudí, a nic. Nikde ani jeden žebrák! Město s dvacetkrát víc obyvateli než Praha a nikde jediný žebrák. Jen na Václavském náměstí jich napočítáte desítky, ale tady ne. Jsou hrdí. To ovšem neplatí v dalších městech.

Galatský most byl kdysi ve spodní části plný kramářů a pouličních kuchařů. Dnes je to místo butiků a restaurací s výhledem na Bospor a Zlatý roh. Kouzlo, jaké Galatský most podle knihy ZaH měl, je nenávratně pryč. A vyprávění o čerstvě vylovené rybě, kterou vám kuchtík za úplatu oškrábe a uvaří, zůstane jen legendou. Z někdejšího množství rybářů je dnes na ochozu mostu jen zlomek.

ZaH kdysi rozjímali v restauraci u pevnosti Rumeli Hisari nad istanbulským spojením Evropy s Asií mostem. Turecko postavilo místo jednoho mostu přes Bospor hned tři. A zajímavé je, že oproti investicím USA v 60. letech, dnes sem investuje kapitál Japonsko.

Konya byla na naší cestě prvním místem, kde jsme potkali žebráky. Mezi věřícími procházela žena s roční holčičkou v náručí s nataženou rukou a skoro s pláčem ve tváři žebrala. Opodál jsme potkali dítě, sotva umělo mluvit, ale už mělo nataženou ruku.

Turecká metropole Ankara měla před šedesáti lety půl milionu a dnes 5,5 milionu obyvatel. Není to místo chaosu, jako tehdy, ale moderní centrum turecké politiky a obchodu. Vláda sem přestěhovala všechny důležité instituce, všude jsme potkávali policii, armádu a zřejmě i příslušníky tajné policie. Navštívili jsme památník Kemala Atatürka, který je skoro stejný jako tehdy, jen armáda zmírnila efektnost svého důstojného marše. Dříve vojáci vykopávali nohu do úrovně hlavy, dnes jen do výšky pasu. Ale údernost, s jakou se hlásí raport nadřízeným a s jakou se udělují příkazy, je stále ohromující. Chvíli jsme pozorovali čestnou stráž. Pětadvacetiletí kluci hodinu stojí v uniformě, ve strnulé poloze ve výhni tureckého slunce, čas od času cuknutím koutku přivolají kamaráda v civilním obleku (šedé sako a kalhoty) a ten jim s nejvyšší nenápadností stírá z obličeje pot. Nesluší se přece, aby hrdost národa střežil upocený junák.

Göreme v oblasti Kappadokie – tak tady je srovnání zážitků i fotek extrémně kontrastní! Tehdy to byla vylidněná oblast kam turista zavítal jen vzácně, dnes je to bohaté místo, kde si ceny nezadají s Evropou. Nemohli jsme se zbavit myšlenky, že v nejbližší době budou zpoplatněny snad i panoramatické vyhlídky.

◂ Amfiteátr v Halikarnassu

ANKARA–DOHÁ–COLOMBO

Vracíme auto u letištního terminálu. Vstupní kontrola a pořád další kontroly. Nedokážeme už ani spočítat, kolikrát jsme za těch pár dní sundavali a nandavali pásky. Čeká nás let do katarského Dohá a pak do Colomba. Dnešní noc strávíme v Dohá a zítra v šest ráno vystoupíme na Srí Lance.

RÁJ BEZ ANDĚLŮ

Colombo

Konečně jsme v Colombu, čtvrť se jmenuje Negombo a my nevíme, jestli je dnes nebo zítra. Jsme už 27 hodin bez spánku a podle místních hodin je 7.36. Venku 30° C a šestadevadesátiprocentní vlhkost.

Do hotelu jsme přijeli právě, když město začínalo pomalu ožívat. Děti tady nosí školní uniformy v kombinaci bílá košile a modré kalhoty, dívky mají modrou sukni. Rodiče svoje ratolesti přivážejí ke škole autem nebo tuk-tukem.

Hotel vede chlapík původem z Londýna, který se jednoho dne sebral a rozhodl se začít nový život v Negombu. Hotel má hodnocení 9,2 a je zařazen mezi top 1 % na Tripadvisoru.

Probouzíme se po páté odpoledne, spolu s moskyty, a dáváme si žebra v marinádě. Z reproduktorů zní Michael Jackson.

Ráno je opět vlhkost jako v prádelně. Na Srí Lance je teď období konce sezony a příchodu dešťů. Déšť je ale úplně jiný, než jak ho známe z domova. Teplota klesne na 29 °C a teplota vody je kolem 27 °C, takže jde v podstatě o horkou sprchu. Máme před sebou přesun vlakem na Gurubabila. Nádraží je kouzelný oldschool z koloniálních časů. Lístky přes půl ostrova stojí 37 korun. Ve druhé třídě!

Při čekání na vlak pozorujeme zvláštní vrtění hlavou, kterým místní naznačují souhlas či nesouhlas. Zkoušíme ten pohyb napodobit, ale asi to musí být vrozené. Nastupujeme do vlaku, chlazení tu obstarává starý rezavý větrák a otevřené okno. Vjemy jsou velmi komplexní. Na své si přijde zrak, sluch i čich.

JEDEME NA VELRYBY

Gurubabila

Na Gurubabila nás čeká výprava za modrými velrybami. Pro dnešek opouštíme ZaH a jdeme (respektive plujeme) vlastní cestou.

Trvá pět hodin, než velryby najdeme – bohužel jen dvě – matku a mládě – a jen asi na dvacet vteřin. Naštěstí se aspoň objevuje hejno delfínů.

Odpoledne nás místní kamarád Tusha veze do továrny, kde vyrábějí zdejší tradiční oděv – sarong (ale také potahy na polštáře a další ozdobné textilie). Jediný pracující muž je hned na začátku výrobní linky. Kreslí zručně křídou ornamenty na plátno, které pak putuje dále do haly. Tam ženy obkreslují ornamenty štětcem namočeným do horkého barevného vosku. Vosk se získává samozřejmě od včel a je dobarvovaný přírodními japonskými práškovými barvivy. Následuje vyvařování a promývání látek v mýdlové vodě, která odstraní zbytky vosku. Každý kus látky je jedinečný originál a ani my neodoláme té kráse. Lukáš se obléká do oranžové a já si kupuji zelený komplet košile a sarongu. Vypadáme jako pomeranč a kiwi. Cena je neuvěřitelně nízká – 550 korun, ale pro místní je tento oděv vrcholem luxusu.

Uvědomuji si, že porovnat vyprávění ZaH s našimi dojmy je nesmírně těžké. Když píšete, je to vždycky primárně o vašich pocitech. A nedá se odhadnout, do jaké míry ZaH svoje původní zápisy přepisovali, upravovali, jak moc později svoje prvotní pocity korigovali. A také, co se do knih vůbec nedostalo…

RETRO A MODERNA

Gurubabila

Ráno vyrážíme směr Weligama, Mirisa a nakonec Dondra. Místo první fotky se nám nedaří správně určit, narážíme na fakt, že tsunami v roce 2004 tady pořádně změnila reliéf. Projevuje se to naprosto na všech kompozicích. Teprve teď si dokážeme představit, jaká to byla síla – moře dokázalo posunout o několik set metrů mnohatunové balvany. Úspěšní jsme teprve v Dondře, kde pořizujeme první fotku ze Srí Lanky (mimochodem – v překladu Krásná země). Pláž, kterou fotografovali ZaH je hned pod majákem a úplně nechápeme, proč tehdy nevyfotili ten maják. Je to krásná koloniální stavba a kompozice modré moře, zelené palmy a bílý maják je úchvatná. Vypouštíme i dron, ovšem vzápětí přichází ostraha. Maják totiž slouží vojenským účelům. Tak proto…

Je čas se občerstvit. Dáváme si kokosový ořech a místní si s námi dělají selfie. Ještě krátká zastávka na farmě, kde vyrábějí kokosový olej. Ponuré místo s lisem na dieslový pohon, ovšem produkce zřejmě vynáší. Hacienda majitelů je impozantní. Pozorujeme proces lisování a stáčení, a nakonec i využití čerstvého oleje – na moje spálená záda.

Od dob ZaH se mnohé změnilo. Dříve se slupka i skořápka kokosového ořechu používaly na topení, dnes se slupky používají pro kompostaci a následně pěstování nových palem. Moderní zemědělské metody pronikají i sem

Zítra vyrážíme do Galle.

NEHODA

Gurubabila

Tak do Galle nevyrážíme. Tusha se včera opil a nemůže řídit. Chápeme to. Ostatně, kdo jiný než my dva, by tomu měl rozumět…

Je tak strašné dusno, že ani psi nechtějí štěkat. Možná i proto dnes celý den chodíme v sukních. Je to vážně pohodlné. Horší je, že nevíme, jak se to správně nosí, a tak nám v sarongu kotníky zadrhávají o látku. Vypadám jako stokilová gejša v rudé metalíze – jsem vážně strašně spálený. Jediné řešení je nosit sukni vykasanou nad kolena, ale to nám připadá trochu vyzývavé. Lukáš se ovšem brzy v sukni cítí jako doma, takže ho podezírám, že má s jejím nošením jisté zkušenosti. Někdy i nejbližší člověk dokáže překvapit a ohromit…

Večer nám Tusha s bratrem připravují večeři. Bohužel se Tusha nepoučil a od rána pokračuje v konzumaci. Jídlo je ovšem skvělé, bohužel však došlo pivo. Tushův bratr se obětavě nabízí, že mě pro něj odveze do Weligamy.

Není ovšem o nic víc střízlivý než jeho sourozenec. Nasedáme na moped a vyrážíme. První, co pochopím, je, proč jsou zdejší liquer stores zamřížované víc než průměrná banka. Když vidím nával zákazníků, kteří se potřebují před svátkem předzásobit, je mi to už jasné. Bereme osm lahví Carlsbergu, z nichž jednu můj šofér rozbije hned u okénka. S výjimkou této drobné nepříjemnosti to kupodivu vypadá, že dojedeme domů bez úhony. Na poslední křižovatce se ovšem ucho utrhne. Po ne úplně vydařeném manévru moped padá na stranu a já v sarongu dokonalým parakotoulem odlétám na krajnici. Ochotný dav sbírá moped, ale to už přichází strážník, který měl celou nehodu jako na dlani. Na dotaz, zda řidič před jízdou pil, odpovídám rezolutním NOU. Vysvětluji, že řidič se lekl projíždějícího auta a než by riskoval moje zdraví, raději stroj položil. Z násosky se tak řidič v policistových očích stává hrdinou. Strážce zákona se opírá o samopal AK a místním nenapodobitelným vrtěním hlavy dává najevo, že vše je ok. Zjišťuji, že peníze mám stále u sebe, piva jsou celá, a dokonce nacházím i druhou žabku, která mi odletěla asi třicet metrů daleko. Ve výsledku veskrze pozitivní zážitek a hluboký ponor do místní kultury.

MÍSTA, KTERÁ NEBYLA

Galle

Následující odpoledne konečně vyrážíme do Galle, města, které vzniklo kolem staré portugalské pevnosti. Naskládáme se do Tushova tuk-tuku a za chvíli jsme úplně promočení. Lijáky se opakují každých deset minut. Najednou Tusha zpozorní a ukazuje ke krajnici: varan. Dva metry dlouhý plaz se líně prochází po silnici, auta jej poslušně objíždějí nebo zastavují a čekají, kterým směrem se pohne. Posléze varan důstojně mizí v přilehlém tržišti a my zjišťujeme, že došlo k chybě v přípravě. Galle, kde fotili ZaH, není toto Galle, ale Galle Road – ulice v Colombu. Tedy o 120 km dál…

Nevadí, aspoň zažijeme svátek Vestak. Je to oslava Buddhových narozenin, které se slaví právě dnes a pak ještě za měsíc, vždy v den úplňku. U kláštera na okraji Galle vlají ozdobné fangle v barvách Srí Lanky a podél cesty visí bílé lampiony. Bílá je barva čistoty a já si prozíravě předem v hotelu vyměnil triko za bílé. Věřící v bílém sedí v chrámu na zemi a se sepjatýma rukama opakují zpívané příběhy z Buddhova života. Vše působí nesmírně uklidňujícím dojmem.

Dnes věřící rozdávají jídlo zdarma a platí, že čím více rozdají, tím více se jim to v budoucnu v dobrém vrátí. Samozřejmě že z praktických důvodů je nejvýhodnější něco rychlého a jednoduchého. Tedy tradiční pokrm – dál.

Zítra nás čeká devítihodinová cesta do Hattonu.

MĚSTO O NIČEM

Hatton

Jediným důvodem našeho pobytu v Hattonu, je výstup na Šrí Pada – na Adamovu horu. Hatton je divné místo, které bohužel úplně kontrastuje s krásami okolí. Čajové plantáže jsou tady všude kolem a zelené keříky souměrně vyrovnané v geometrických tvarech hladí duši. V centru Hattonu je smrad, špína, obchůdek vedle obchůdku. Je to jedno z mála míst, se kterým si nevíme rady, kam ho zařadit. Chudí tady nejsou, bohatí taky ne. Vzdělanci ani nevzdělanci. Hodní ani zlí. Je to místo, kam přijedete, jenom když chcete na Adamovu horu a místní se nebudou tajit tím, že vás pěkně sedřou z kůže.

Klášter na Adamově hoře, kam nás nepustili ▸

EXTÁZE NA SVATÝCH MÍSTECH

Adamova hora

Je půl jedné ráno a my vyrážíme na slavnou Adamovu horu. Podaří se nám sehnat tuk-tuk a 37 kilometrů rychle uběhne. Teď nás čeká 5 200 schodů nahoru. Po třech hodinách a několika zastávkách jsme na vrcholu. Jenže klášter je zavřený a dovnitř nás nepustí. Problém je, že všechny fotky ZaH vznikly právě tam… Zákazy a omezení jsou všude. Vypadá to, že turisty tu nechtějí. Zkoušíme všechno možné, ale bez úspěchu.

Nezbývá, než přiznat porážku a zahájit sestup. Najednou vedle nás zastavuje skupina dělníků, kteří nám nabízejí listy ke žvýkání. Jejich chuť je silná, kořenitá a dřevitá. A nabízejí nám další chody. Na jeden list mažou bílou krystalickou pastu, pak zas do listu balí čirý krystal růžové barvy. Loučíme se a jdeme dál. A pak to přijde. Začíná se mi klepat noha. Nejdřív to svádím na únavu materiálu. Už je mi přece jen třicet a 5 200 schodů se projevit může. Návaly horka jsou čím dál horší a nezadržitelný smích už je hodně podezřelý. Přes zamlžené brýle není vidět na krok a třese se mi celé tělo. Musím to ale vydržet. Hrůza!

Nakonec jsem po chvíli zase sám sebou. Jako náplast za předchozí utrpení potkáváme krásnou smečku opic, které krmíme čokoládou. Berou si všechny s výjimkou alfasamce – ten nás okázale ignoruje. Jsou to makakové a na informační tabuli se dozvídáme, že každý makak ročně sežere až 100 000 mravenců.

Večer odjíždíme do Kandy.

▲ *Na nádraží v Galle*

SRÍ LANKA RAILWAYS

Cestou na nádraží si povídáme s naším hoteliérem. Řeč se stočí na buddhismus a náboženství obecně – je úžasné, jak měla různá náboženství v sobě zakódovaná praktická pravidla chování. I buddhisté, stejně jako muslimové, musí jít k modlitbám očištěni – to znamená, musí si umýt ruce, nohy, obličej a krk. A tak zatímco v Evropě jsme ve středověku bojovali s morovými epidemiemi, těmto částem světa se tahle pohroma vyhýbala. A zatímco my dodržujeme zákony, protože se obáváme trestního postihu, buddhismus ctí všechny formy života – respektuje i zločince. Dokonce i takovou kobru považuje za Buddhova přítele. Nejdůležitější pro buddhisty je karma. Pokud se člověku přihodí něco špatného, zamýšlí se nad tím, co udělal v minulosti zlého a snaží se odhalit špatné vzorce ve svém chování. Některé věci ovšem mají křesťané i buddhisté společné: Buddha byl z bohaté rodiny a zařadil se mezi spodinu. Ježíš žil mezi spodinou. Oba kázali lásku a nenásilí. A společné je i to, že vždycky se najde někdo, kdo tyto krásné myšlenky dokáže obratně zmanipulovat ve svůj prospěch.

Ale to už jsme na nádraží. V 10.38 přijíždí vlak do Colomba a my nastupujeme. Je narváno a jediné, co můžeme, je stát v chodbičce mezi vagony a hlídat zavazadla. Je 34 stupňů a vzduch se ani nehne. Po hodině propuká ve vlaku panika. Davy se tlačí tam a zpátky a najednou lidé začínají vystupovat. Na vedlejší koleji staví druhý vlak. „Problem, change train!“, dozvídáme se od nějakého laskavého muže. Takže náš přeplněný vlak se stěhuje do stejně plného vlaku metr od nás. Ocitáme se v ještě stísněnější kobce než předtím. 50 stupňů a jako bonus stojíme opřeni o dveře od toalety. Tenhle vlak je navíc courák a staví všude, někdy máme pocit, že i na znamení. Do Colomba přijíždíme půldruhé hodiny po odjezdu přípoje do Hattonu. Další vlak jede za šest hodin. Po minulých zkušenostech si kupujeme první třídu.

Kupé s palandami, umývadlem a sdíleným záchodkem. Vypadá to, že se i trošku vyspíme… Chyba, nevyspíme! Koleje jsou stará ruční práce z koloniálních dob, a to znamená jediné – neuvěřitelně to s námi hází. S horkem bojuje větrák z roku 1953, který pro zvýšení efektu hází elektrické jiskry. Už nikdy nebudeme kritizovat České dráhy.

MĚSTO ZUBU

Kandy

Nejhorší je vstávání. Na dobrou fotku je potřeba dobré světlo. A to je na Srí Lance jen mezi osmou a půl desátou. Pak se celý ostrov zahalí do oparu z řek, moře a deštných lesů.

Tak tedy Kandy. Místní ho nazývají městem králů, protože tady pobýval poslední panovník Cejlonu a hlavně: Měl tady harém. Ten jsme bohužel nenašli.

Také se Kandy říká město slonů. Bylo totiž proslulé sloními farmami a sloni zde odváděli spoustu práce: od tahání dřeva z džungle až po honosné přehlídky. Jenže dnes tady najdete slona jediného: Slavného Rádžu, který stojí vycpaný za sklem v muzeu. Smutný osud velikána, který byl pověstný největšími kly a stal se symbolem tohoto města.

Na doporučení naší paní domácí a po včerejší konzultaci s její maminkou vyrážíme do Chrámu zubu. Je to místo, kam se sjíždějí věřící z celé Srí Lanky, aby se poklonili svaté relikvii – Buddhovu zubu. Před šedesáti lety zde ZaH fotografovali buddhistický svátek, ulice byly tehdy plné slavících Cejloňanů a také slonů!

Další dominantu bylo třeba nafotit přes strom. ZaH totiž tenkrát fotili slavnost Pradeša a zaujali je diváci, kteří vylezli na do koruny stromu, aby lépe viděli. A tenkrát skrz ten strom vyfotografovali i koloniální hotel Queens. Je to nádherné místo, které evokuje historii Cejlonu mnohem víc než cokoli jiného. Britská koruna ovládla ostrov v roce 1800 a od té doby se v Queensu moc nezměnilo. Mahagonové podlahy a nábytek, bílé stěny a vysoké stropy. Všude se točí větráky s mahagonovými lopatkami a naleštěný barový pult s přehlednou stěnou plnou lahví alkoholu navozuje pocit, že tady někde poblíž sedí lord v bílé košili a popíjí ranní koktejl.

Najednou si uvědomujeme, že jsme tady. My dva kluci, kteří jedou po stopách ZaH, že nás to hrozně moc baví, že chceme překonávat sami sebe a udělat mnohem víc, než jsme si původně naplánovali...

A pak už do vlaku směr Colombo. Cesta utekla rychle a ubytování na Galle road se nám zdá jako nejlepší volba. Galle road je silnice, která začíná u hodinové věže a vede přes celé město až na jih do Galle. Měří 116 km a jedete po ní stále rovně. Naše poloha je někde kolem čtvrtého kilometru, tam, kde ji křižuje Lane 19.

GALLE ROAD

Colombo

Independance square v Colombu je místo oslav. Když jsme přijeli, probíhalo zrovna odklízení zbytků výzdoby po Vesaku, a tak jsme měli možnost zachytit náměstní prázdné, bez lidí. Následuje přesun na Clock tower – Hodinovou věž – a po cestě zastávka u starého parlamentu. Řidič je milý chlapík a vypráví nám o všem možném, aby nám dokonale představil Colombo. Nutno podotknout, že tohle město není, nebylo a nikdy nebude zajímavé. Je to bod na mapě, kam se stahuje obrovské množství lidí z jedné země a které si kupují lidé z jiných zemí. Největší budovu tady staví Číňané, krásné nové divadlo opět Číňané a přístav … hádejte kdo... Srí Lanka je zemí pokorných lidí a bohatí si je prostě koupí. V Colombu nepotkáte lidi v sarongu krom bezdomovců, neucítíte vůni čaje a ani klid, s jakým se Srí Lanka jinak prezentuje. Je to prostě velkoměsto jako mnoho jiných a s každou další chvílí někde v nitru cítíte, že jste právě promeškali chvíle v okolních provinciích, které jsou mnohem zajímavější a přinesly by vám mnohem víc.

Na několik dní se teď rozdělíme. Já letím do Prahy a Lukáš se přesunuje na Koh Samui.

SRÍ LANKA PROČ TAM NEMAJÍ SLONA?

Ostrov Srí Lanka, dříve Cejlon, leží v jihovýchodní Asii asi 800 km nad rovníkem. Metropolí je Colombo, které ovšem hlavním městem je a současně není. Oficiálně je metropolí Kotte, což je ale předměstí Colomba. Středem města je pak část Fort, kde je nádraží – památník viktoriánské slávy, starý parlament, dnes prezidentská kancelář a rekonstruované věžní hodiny. Město protínají dvě hlavní cesty. Colombo road a Galle road. Galle road směřuje od hodinové věže v centru podél pobřeží 116 km až k pevnosti v Galle. Kolem těchto dvou magistrál najdete hotely, restaurace, banky a butiky. Vše důležité je právě zde a v centru kolem Fortu.

Po Portugalcích a Holanďanech vstoupila na zdejší půdu v roce 1800 britská koruna. Tenkrát byl ještě Cejlon rájem kávy. Britové ovšem nařídili kávové plantáže vytrhat a zaorat a Cejlon se stal královstvím čaje. Tahle tradice je živá na každém rohu. Kolem měst se prodává jediný artikl – čajové keře. A jediné továrny, které zde najdete, jsou haly na zpracování čajových lístků.

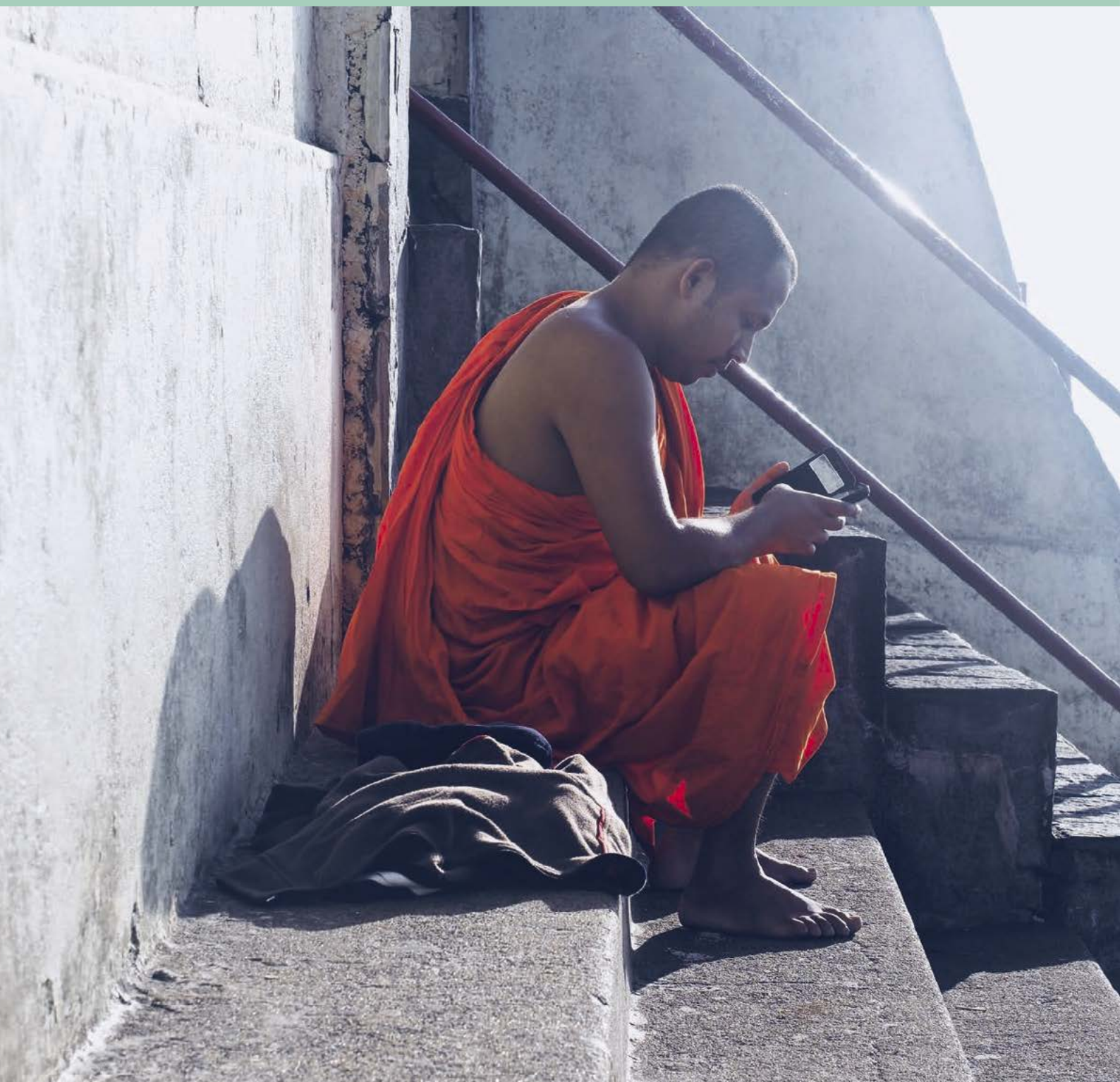

Země je bohatá na přírodní zdroje jako kaučuk a diamanty. To samozřejmě registruje hlavní asijská velmoc Čína. Diamanty jsou stabilní komodita a čínský vliv je vidět na každém kroku. Číňané tu postavili nové divadlo i nejvyšší a nejmodernější budovu v zemi. Na druhé straně oproti sousední Indii má stále Srí Lanka vyšší životní úroveň a migrace z Indie je nezanedbatelná. Vláda ovšem snahy Indů usídlit se na ostrově moc nevítá a rozhodně migraci z indického subkontinentu nepodporuje.

Nepopiratelným motorem ekonomiky je cestovní ruch, který kromě rybaření vládne jižním provinciím. Hlavními návštěvníky jsou ovšem batůžkáři a surfaři, bohatých turistů je jen málo.

Výborně funguje místní železnice – za minimální ceny se dostanete do všech důležitých koutů ostrova. Úroveň je sice nízká, ale v poměru k ceně to rádi přejdete. Symbolem ostrova je tuk-tuk, konkrétně italská značka Piaggo. Její filiálka v Indii chrlí tisíce těchto vozítek na místní trh a kdo umí jezdit má tuk-tuk. Překvapivě moderní, a navíc transparentní Uber je zde ovšem mnohem levnější a efektivnější. Řidič tuk-tuku se nebojí říci si 2× až 5× tolik, co vám napočítá Uber a rozdíl v komfortu je extrémní.

Nábožensky je Srí Lanka velmi pestrá – praktikuje se tu buddhismus, hinduismus, křesťanství i islám. Nejvíc je buddhistů, ale doopravdy hluboce věřících tu moc nenajdete. Alkohol je neviditelný přes den, ale v noci v liquer store se tlačí hlava na hlavě a každý se dožaduje své dávky araku. Svatou povinností je návštěva Srí Pada, což je klášter na vrcholu Adamovy hory,

kolikrát tam vylezete tolikrát poté můžete zazvonit na zvon. Internet a jeho pokrytí je vcelku dostačující, všechno totiž vychází z mobilní sítě 3G–4G, tak běží i wifi. Nečekejte tedy sledování videí, ale textování a vyhledání vlakových spojů to dokáže pokrýt.

Narazili jsme samozřejmě na drogy, a kromě marihuany nám dali ochutnat i betel. Symbolicky na Adamově hoře. Jde o listy, které se žvýkají a měly by vám dodat energii. Účinek je silný, ale poměrně rychle přejde. Zvláštní nepříjemný pocit v žaludku přetrvává.

Symbolika na vlajce, kde je lev, odkazuje k původu slova Sinhálci. Tak si říkají nejpočetnější obyvatelé ostrova a v překladu to znamená lví krev. Dalším etnikem jsou Tamilové, ti sem byli dovezeni za dob britského koloniálního panství, usadili se tu a postupně se stali nedílnou součástí Srí Lanky. Barvy na vlajce symbolizují buddhismus a lev již zmíněnou lví krev, ale stejně: proč lev? Nikdy tady nebyli. Snad je lev symbolem hrdinství i když místní povaha má k hrdinnosti velmi daleko. Nám osobně připadal jako symbol Srí Lanky slon, kterého tady vidíte na každém kroku. Slon byl využíván všude – v zemědělství, stavebnictví, a dokonce i při popravách. Druhým nejoblíbenějším popravčím nástrojem byl bambus. Ano, čtete správně. Bambus, který byl, mimochodem, na ostrov dovezen až v polovině 19. století se používal i při vykonávání rozsudku trestu smrti. Oběť byla přivázána k zemi nad výhonky bambusu, který roste až 40 cm za den a bambus prostě prorostl skrze tělo mučeného.

DLOUHÁ CESTA

Odjíždím z Plzně směr Praha letiště Václava Havla a pak přes Moskvu do Bangkoku.

V letadle z Moskvy se na mě usmálo štěstí. Z okna jsem uviděl poprvé Indii. Šedivé řeky a domky chaoticky namačkané na březích. Ranní světla skoro nesvítila, jen na větších ulicích a já si v hlavě přehrával filmy a fotky, které jsem viděl z Kalkaty a Váránasí. Za dva týdny se tady budeme brodit přes odpadky, mrtvoly lidí a zvířat a přes výkaly. Pocity jsou smíšené.

S Lukášem se potkáváme na letišti Suwarnabumi v Bangkoku před výstupem z terminálu. Na Khao San Road do hotelu Four Sons jsme dorazili o hodinu později, dlouhá a náročná cesta se zastavila na 26 hodinách. A další dobrodružství je před námi, zítra budeme v Rangúnu!

Letenky do barmské metropole jsou vyřízené, víza připravená a schválená. Stačí tedy ráno nasednout do taxi směr Don Mueng Airport v Bangkoku. Cesta na letiště trvá asi hodinu.

Don Mueng je dnes spojnicí Bangkoku a východní Asie, byla sem odkloněna doprava z Číny a, jak Lukáš zjistil, Thajské království se zaměřuje právě na bohaté čínské turisty, kteří dnes již rozhodně nezaostávají v turistických aktivitách za Japonci.

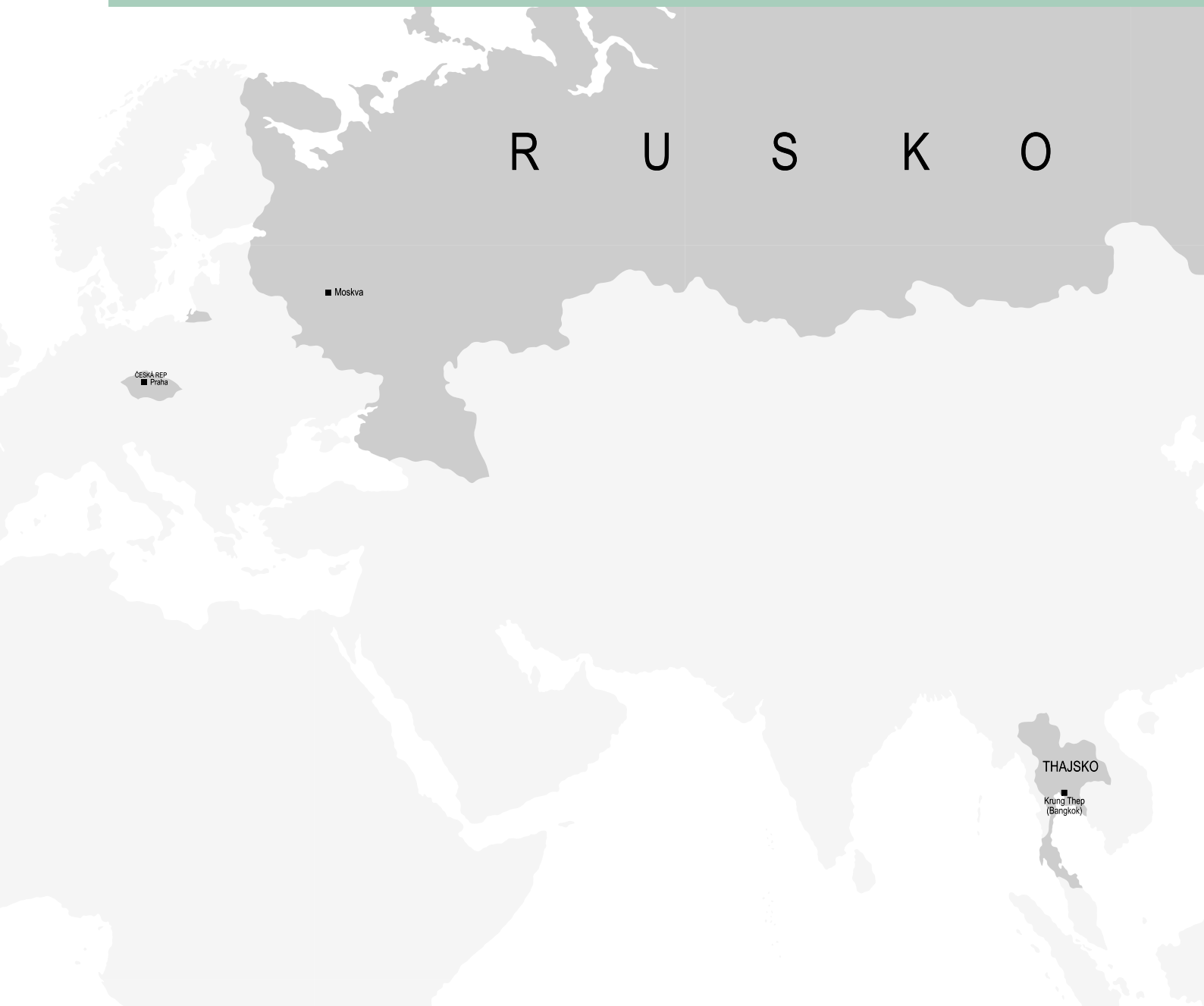

MYANMAR

Rangún

Jsme v Barmě neboli Myanmaru. První dojmy? Ochotní, předražení a drzí taxikáři, letištní hala plná obchodníků, kteří nabízejí služby za velmi nevýhodné ceny a za dveřmi peklo tropické Barmy. Taxi nás odvezlo do hotelu a přes veškerou únavu vyrážíme do města na večeři.

A na tohle setkání s Barmou nikdy nezapomeneme. Starali se o nás jako o krále, u našeho stolu se střídalo osm číšníků, nedovolili nám nalít si pivo a ani polévku, vše bylo v jejich režii. K tomu všemu se na nás ze všech stran usmívali a nenápadně nás pozorovali. Prostě – přátelská a vlídná země.

Centrum Yangonu neboli Rangúnu je nové a mravenčí ruch na ulicích připomíná další asijské metropole. Původní fotky ZaH jsou 57 let staré, jejich pohyb tady byl značně omezený. Vystoupili tenkrát z lodě v přístavu a prošli si centrum včetně největší zlaté stúpy Swedagon. Podle toho se bohužel nemůžeme řídit, polovina fotek je nedohledatelná. Selský rozum nám ale radí, pokusit se najít místo vylodění v přístavu a doufat, že se alespoň to bude blížit době před 57 lety.

Dovtípili jsme se, že ani tehdy zaoceánská loď, jakou byl Orlík, nemohla přistát u železného nebo dřevěného pontonu, vždyť by ho rozlámala. Propocení a unavení jsme našli vstup na molo armádního barmského námořnictva. To je ono! Tady je kotviště a tady je konstrukce, na které fotky vznikly! Jediný problém je, že do armádního prostoru nás nikdo nepustí. Další, trochu dramatická alternativa nás napadla při chůzi kolem mola. Na dřevěné pontony tady vedou dvě servisní lávky pro dělníky! A už tam mezi nimi stojíme a vnímáme 50 párů očí, které na nás hledí s neproniknutelným výrazem. Chvilka, kdy se situace láme ve veliký problém anebo veselou historku… A pak se jeden dělník odvážil a naznačil, že by chtěl cigaretu. Jasně! Lukáš s radostí začal rozdávat cigarety a najednou se všichni smáli a vesele si jeden od druhého připalovali a nechali se při tom natáčet. My jsem si odfotili svoje retrospektivy, natočili video a při odchodu jsme měli co dělat, abychom se neumávali na rozloučenou s partou 50 veselých námořníků a dělníků, žijících když ne ve stoce, tak nad stokou. Tomu konečně odpovídala i barva vody. Hnědá, šedá, červená, každý odstín odpovídá tomu, co se do řeky splachuje.

Taxi a přesun na největší stúpu v Rangúnu – Swedagon. Přístupová cesta sem vede přes dlouhé schodiště, stoupáme patro po patru a všude kolem nás posedávají místní prodejci sošek Buddhy se svými rodinami. Temné schody prosvěcují lampy obchůdků a odlesky od pozlacených a mramorových sošek. Na vrcholu schodiště se nám odkryje stúpa. Zlatý kolos, který vidíte z celého města, se tyčí nad Rangúnem jako vztyčený prst, symbolizující význam buddhismu v Barmě. Pro vstup musíte být jako poutníci naboso a mít zakrytá kolena. Lukáš prošel cenzurou, ale na mě museli navléci sarong, což ve 40 ˚C není úplně radost. Připraveni na naše buddhistické poznání jsme vstoupili do prostoru chrámu a s otevřenými ústy hleděli na tu krásu kolem. Na každém metru je jeden zlatý chrám, v něm několik soch Buddhy o velikosti 3x větší než člověk a vše je ze zlata. Připomíná to filmy z dětství, kde piráti museli zavírat oči, aby je neoslepily odlesky zlata z nalezených pokladů. Přesně takové to tady je. Zlato, mramor a ostré slunce navíc způsobují, že podlaha chrámu je rozpálená jako pánev. Jakýkoliv pohyb se v tu chvíli mění na jakési cupitání ze stínu do stínu, který je jen uvnitř malých chrámů. V nich narazíte na pospávající a modlící se věřící. Pro usnadnění pohybu jsou po celém prostoru chrámu položené gumové koberce, mramor je ale rozpálený tak, že stejně moc chodit nemůžete. Lukáš pořídil spoustu úžasných fotek mnichů a malých mnichů v oranžových rouchách, kterým důvěrně přezdíváme popeláři.

Není to hanlivé, oni tak prostě vypadají a pohybují se přesně jako popeláři: po hlavních silnicích a v párech. Mnich je popelář a malý mnich je malý popelář.

Cestou dolů ze schodů fotíme malé batole, jak se radostně nahaté plazí na mramoru uvnitř schodiště a celá několikagenerační rodina ho vesele plácá po prdýlce a má radost, jak se má holčička čile k světu. Barmánci mají velmi silné rodinné cítění, stejně jako většina národů jihovýchodní Asie.

Pod schody jsme si všimli, že dokonce i tady jsou sochy ze zlata. Nejen sošky kolem bran, ale obrovské sochy zvířat, které stráží vstup na schodiště. Na zlatě se tu nešetří, i ty největší detaily, jako je „zadek“, jsou vyskládané ze zlatých destiček. A hned vedle toho je ulice se stánky, kde lidé nehnutě, otupěle sedí na obrubnících a hromadách cihel. Obrovský kontrast. Na schodech směrem dolů fotíte slumy, směrem nahoru si zakrýváte objektiv, aby odlesky zlata nezkazily clonu fotky.

Únava a nelidské horko nás donutilo zastavit mezi stánky a pokusit se najít něco studeného k pití. Vedle nás seděl starší běloch, Novozélanďan. Zatímco jsme se chladili colou a řinul z nás pot proudem, dali jsme se do řeči. Cestuje sám a důvodem jeho cesty je charita, o jaké jsme ještě neslyšeli. Hlavním zemí, kde působí, je Indie. Chudobu této země vidí v bezdomovectví a ve způsobu bydlení, kde se snadno šíří nemoci. Jeho pomoc spočívá v nákupu materiálu na stavbu domů. Spolu se svými partnery pak staví pro místní lidi domy, ovšem s jejich účastí. Když se lidé naučí pracovat s cihlami a betonem, tak už není problém, aby si postavili svoje vlastní domy, anebo si našli práci ve stavebnictví... Důvtipný způsob pomoci těm nejchudším v kastovní indické společnosti.

Shwedagon neboli Zlatá pagoda v Rangúnu ▾

PŘESTUPNÍ BOD MANDALAY

Do Mandalay jsme se rozhodli jet proto, že chceme za ten krátký čas, který jsme si na Barmu vyčlenili, poznat co možná nejvíce. Můžeme se odklonit od cesty ZaH a vydat se tam, kam oni chtěli, ale nemohli.

Přílet do Mandalay je překvapivě v pořádku. Ale už první kilometry od letiště odkrývají, kde jsme. Neobdělaná pole, louže a červenohnědá zem lemovaná vegetací, mezi tím jedna rovná silnice a sem tam nějaká chatrč s rezavou plechovou střechou. Nic jiného. Čím víc se ale přibližujeme do centra Mandalay, tím víc je chudoba skrytá za fasádou sterilní metropole.

V hotelu jsme si udělali hodinu čas na plánování dalšího postupu. Vzhledem k možnostem transportu jsme museli obětovat severní Barmu a jedno ze dvou míst, kde žijí Kayané (jejich ženy jsou známé tím, že kolem krku nosí kovové obruče, což jim dělá „dlouhý krk“). Naštěstí Inle Lake, jezero v centrální Barmě, kromě rybářů a tradičního způsobu života nabízí k nahlédnutí i vesnici Ywama, kde v malé skupině tito lidé také žijí. Plán je tedy jasný. Přesuneme se na Inle Lake, kde strávíme den, a potom budeme pokračovat směr Bagan.

JEZERO INLE

Inle Lake

Heho, kam jsme přiletěli z Mandalay, je město uprostřed ničeho. Odsud se vydáváme na první cestu po střední Barmě. Cestou autem zjišťujeme, že stavby silnic tady jsou evidentně jedním z mála relativně zajímavých zdrojů příjmů pro místní. Není výjimkou, když vidíte muže postávat u strojů a kontrolovat jejich funkčnost a ženy s těžkými břemeny na hlavách zajišťovat přesuny štěrku a asfaltu z místa na místo.

Po hodině jízdy jsme konečně na okraji jezera. Dalším dopravním prostředkem je loď, kterou se dostaneme ze severní části jezera do hotelu v jižní části. Na Inle Lake používají známé long tail boats. Jsou to lodě s motory ze zemědělských strojů a s lodním šroubem na dlouhé hřídeli, která se dá sklápět a zvedat. Umožňuje tak lodivodovi vyhýbat se mělkým vodám a překážkám pouhým zatlačením na ovládací páku. Cestou jsme viděli rybáře a harvestory bahna ze dna jezera. Všechno je to pro nás tak nové, fotíme a točíme a sledujeme okolí.

Hotel Weavwers Boutique Homestay, dřevěná budova postavená na týkových kmenech v koloniálním stylu na nás udělala ohromný dojem. Poté, co Denis, spolumajitel hotelu, zjistil, v jakém časovém presu jsme, bez dalších otázek objednal loď a naplánoval nám zbytek dne.

První zastávka je v kovotepectví, kde zpracovávají stříbrnou rudu a vytvářejí unikátní stříbrné šperky a předměty. Z geologie jsem tušil, že stříbrná ruda v místních horách nemůže být dostupná, takže proč proboha tohle dělají zrovna tady? Vysvětlení bylo jednoduché. V proklatě horké a suché Barmě je voda jediným chladicím médiem, a tak kovotepci kupují stříbrnou rudu ze zahraničí a tady v týkových chatrčích 2 metry nad hladinou jezera rozpalují svoje pece, zpracovávají drahé stříbro, hrají si s každým gramem pečlivě tvarovaného plátku a vyrábějí dokonalé artefakty. Jinak se tu lze živit jen rybolovem. Stříbrná rybka velká asi 5 cm poskládaná z 15 prstenů z ryzího stříbra a protkaná stříbrnou pružinou tak, aby připomínala pohyb ryby ve vodě, je tou pravou ukázkou místní zručnosti, umění a trpělivosti místních kovotepců a kovářů. Máme další skvělý artefakt pro naši výstavu.

Trh u jezera Inle ▾

Další naší zastávkou je vesnice kayanských domorodců! Kayané mají velmi výstřední vnímání ženské krásy. Dívky v 9 letech dostanou na krk bronzové obruče a ty už do konce života nesundají. Jednotlivé kmeny se pak liší podle toho, kolik obručí nosí jejich ženy a kdy je nosit začínají. Tady dívky začínají se čtyřmi. Vlastně jde o silný bronzový drát, který se obtáčí kolem krku, a s přibývajícím věkem přibývají otáčky. Ve věku 20 let má dívka na klíčních kostech zátěž od 10 do 13 kg. Kov tlačí na klíční kosti a ty potom stlačují hrudní koš, což vede ke kompresi vnitřností a kostí. Krk zůstává stejný, ale ramena a klíční kosti jsou vahou tlačeny dolů. Pro alespoň trochu pohodlí si ženy vyrábějí šály a šátky jako ochranu před bronzem na kůži pod bradou a na ramenou. Aby se dospělé ženy mohly koupat a spát, rozdělují se kruhy ve spodní třetině, tady se přeruší a přidá se k nim malý soubor kruhů sloužící jako zámek, který když otočíte, celková velikost se zkrátí o třetinu. I tak ale na spaní potřebují ženy alespoň dva polštáře na sobě.

A tak tady sedíme s příslušníky kmene, o kterém jsme četli v cestopisech a s nadšením pozorujeme jejich život a práci. Sympatický postarší chlapík se zuby červenými od žvýkání betelu, otec 19leté Kayanky, miluje focení a je u vytržení z našich foťáků i vybavení. Hrdě nám vypráví o jejich kmeni a pobízí ženy, aby pózovaly pro kameru. Naše skupinka je krásnou ukázkou kulturních rozdílů a chvíli nevíme, kdo koho vlastně zpovídá. Po informacích jsme dychtíme my stejně jako oni.

Další zastávkou je klášter Shwe Inn Thein Temple s desítkami stúp nahoře proti proudu řeky. Cestou k němu jdeme dlouhou stezkou věřících, trhovců a prodejců různých suvenýrů a typických barmských výrobků, nakonec vyzouváme boty a vstupujeme na rozpálený mramor kláštera s desítkami zlatých stúp rozmístěných kolem jedné velké. V každé nalézáme malou sošku Buddhy. Pohled na modrou oblohu nad zlatými stúpami na rozpáleném mramoru je vskutku impozantní.

Kayanská dívka ▾

ŽIVOT NA JEZEŘE

Inle Lake

Dnes má náš hostitel Denis narozeniny a k tomu je ve vedlejší vesnici trh, který je jen jednou za pět dní. Trh se koná v malé vesničce, která tvoří přístupový bod po souši v jižní části jezera, vzdálené asi 15 minut jízdy lodí. Je pro domorodce i restaurace a hotely v okolí jediným zdrojem potravin a dalších produktů, které sem navážejí auta z vnitrozemí a místní je pak obratně překládají na dřevěné loďky. Nakoupí se tu vše od zeleniny, přes kosmetiku, syntetický olej, samozřejmě úlovky místních rybářů a to nejdůležitější – maso. Maso se uchovává na banánových listech na pultech stánků krytých plachtou, pod níž je asi 45 ˚C a nehybný vzduch. Při pohledu na prasečí vnitřnosti nebo na dva dny starý bůček (v místním měřítku čerstvý), se nám neudělá úplně dobře a chuť k obědu nějak záhadně zmizí. Ale takový je život na jezeře a nutno podotknout, že místní dokážou připravit lahůdky světové třídy. Jen se musíme oprostit od toho, co jsme právě viděli.

Plodinou, kterou tu prodávají všude a která nás provází po celém jezeře, jsou rajská jablíčka. První jízda lodí a hned vidíme naproti plující domorodce převážející hromady rajčat v dýhových krabicích tam a zpět. Je to hlavní artikl lokálních zemědělců. Jejich důmyslný systém těžby jezerního bahna a stavby řádků a uliček pro pěstování rajčat je geniální. Jezero tvoří sladká voda stékající z okolních hor. Je stojatá, mělká, a kromě toho se v ní usazují i sedimenty ze vzduchu. Vzniká tak vysoce úrodný kompostový materiál, který zemědělci nakládají na loďky a vytvářejí z něj v nejmělčích místech řádky, do kterých sází rajčata. Zahlédli jsme i průmyslové harvestory k těžbě bahna, ale neměli jsme možnost je vidět při práci.

Na trhu jsme narazili i na služby, místní mladík se nechával dle poslední módy zpracovávat lazebníkem, který všechny pohyby doprovázel efektním máváním rukama. Našli jsme i hospody, restaurace a hernu s hazardními hráči. Což je sice zakázané, ale tady na jezeře těžko najdete policistu. Když Denis se svým kolegou nakoupili nezbytné suroviny a květiny jako dar Buddhovi, vypustili jsme dron a Lukáš tak ukázal místním pokrok vědy a pobavil místní děti.

Život na jezeře Inle ▾